

Studie- en vormingsdag. Van 'buddy' tot 'community': hoe kwetsbare netwerken versterken?

Persoonlijke en duurzame netwerkversterking bij mensen in armoede

Kristien Nys, Joris Van Puyenbroeck, Imane Kostet en Inge Verhaegen

Campus Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Schaarbeek

17 mei 2018

Deze presentatie is gebaseerd op onderzoek uitgevoerd door Hogeschool Odisee in opdracht van de Vlaamse overheid, departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, afdeling Welzijn en Samenleving (Bestek DEP/WVG/W&S/1) – Januari 2018

Kostet, I., Nys, K., Verhaegen, I. & Van Puyenbroeck, J. (2018). *Persoonlijke netwerkversterking bij mensen in armoede. Een overzicht van werkmodellen en een sterkte-zwakteanalyse door ervarings- en praktijkdeskundigen*. Brussel: Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen – Orthopedagogie (Odisee).

Centrale onderzoeksvraag

‘Wat zijn **kritische succesfactoren** en **randvoorwaarden** om de persoonlijke netwerken van mensen in armoede duurzaam te versterken?’

Een persoonlijk sociaal netwerk hebben is niet evident

Waarom inzetten op netwerkversterking?

Voorafgaand onderzoek leert:

- Mensen in armoede lopen een groter **risico op een minder sterk sociaal netwerk**
- Mensen in armoede hebben **beperkte kansen om duurzame relaties** aan te knopen en/of te onderhouden
- Een sterk sociaal netwerk komt de **levenskwaliteit** ten goede
- Interventies die het sociale netwerk inschakelen zijn **nauwelijks of onvoldoende onderzocht**
- Er is relatief weinig wetenschappelijk inzicht in hoe mensen in armoede-initiatieven **ervaren**

5

Onderzoeksmethode: kwalitatief (Delphi-design)

- **Ronde 1:** Inhoudelijke stuurgroep
    - werkveldactoren, academici, beleidsvertegenwoordigers
  - **Ronde 2:** 2 focusgroepen
    - ervaringsdeskundigen
  - **Ronde 3:** 2 focusgroepen en 5 diepte-interviews
    - ervaringsdeskundigen + praktijkdeskundigen
    - ervaringsdeskundigen
  - **Ronde 4:** Inhoudelijke stuurgroep
    - werkveldactoren, academici, beleidsvertegenwoordigers
-
- 23 ervaringsdeskundigen
9 praktijkdeskundigen

6

Onderzoeksmethode: belevingsonderzoek

Ervaringen, sterktes, zwaktes en randvoorwaarden voor gegroepede netwerkversterkingsinitiatieven:

1. **Persoonlijke competentieversterking**
2. **Persoonlijke vriend**
3. **Persoonlijk netwerk**
4. **Lotgenotennetwerk**
5. **Contextgericht werken**
6. **Netwerkversterking via organisatie**
7. **Netwerkversterking via locatie/regio**

7

Wat zeggen ervaringsdeskundigen over netwerken?

- Sterke **nood** aan een groter sociaal netwerk
- **Eenzaamheid neemt toe** naarmate men ouder wordt
- Eigen **precaire financiële situatie** verzwakt het netwerk (geen geld om uit eten te gaan, af te spreken, zich te verplaatsen, ...)
- Door financiële situatie ook geen **internetaansluiting**: uitgesloten van de sociale media
- **Persoonlijke netwerken** worden als duurzamer gezien dan professionele netwerken, maar netwerkversterking is op beide vlakken nodig

8

Randvoorwaarden volgens ervarings- en praktijkdeskundigen

---

1. Vrijheid, autonomie en draagkracht individu

- Vrije keuze
- Regie bij de betrokkene
- Focus op persoonlijke netwerkversterking eerder dan activering
- Draagkracht

9

“(...) Zij weet bijvoorbeeld niet dat ik bezig ben met de jeugdrechtbank. Dat ik bezig ben met mijn kinderen een toekomst te geven. Zij weet ook niet dat mijn dochter nu al tien maand op straat leeft als dakloze... Zij weet niet dat ik daar ook mee bezig ben. Ze kijken niet naast de persoon van wat die er nog allemaal bijheeft. Wij hebben geen nine-to-five-job, dat bestaat niet. Bij mensen in armoede bestaat dat niet nine-to-five of eight-to-four. Dat bestaat gewoon niet bij ons. Wij zijn vierentwintig op vierentwintig en zeven op zeven bezig met hen proberen tevreden te stellen, want mij móeten werk zoeken en wij móeten die bewijsjes binnenbrengen en wij móeten telefoneren, en wij móeten maar zien dat we onze kredietkaart kunnen opladen om naar een werkgever te kunnen bellen of dit of dat.” (Deelnemer met armoede-ervaring)

10

Randvoorwaarden volgens ervarings- en praktijkdeskundigen

---

2. Maatwerk

- Verschillende initiatieven nodig:
  - formeel, informeel, direct en indirect
- Diversiteit:
  - 'generatiearmoede', 'nieuwe armoede', 'gekleurde armoede'
- Mobiliteit en kinderopvang

11

Randvoorwaarden volgens ervarings- en praktijkdeskundigen

---

3. Krachtgerichte houding professional

- Gelooft in de krachten van de betrokkene
- Gelijkwaardige relatie en respect
- Vertrouwt op de keuzen van de betrokkene
- Dringt eigen keuzen niet op, 'Moeit zich niet'
- Erkent de inzet van de betrokkene

12

“Ik vind dat toch heel belangrijk, dat mensen dikwijls het gevoel hebben van ik werk wel mee, maar dat zij dat niet zien. (...). Ik heb onlangs een buddy... en die mens die zei: ‘die mensen willen niet meewerken’, maar in zijn ogen, terwijl aan de andere kant zeggen ze: ‘je moest eens weten welke inspanningen dat ik doe’” (Deelnemer met armoede-ervaring)

13

Randvoorwaarden volgens ervarings- en praktijkdeskundigen

---

4. Aandacht voor maatschappelijke tendensen

- Digitale kloof
- Impact gentrificatie
- Spanningen en concurrentie tussen mensen
- Diversiteit mensen in armoede

14

Randvoorwaarden volgens ervarings- en praktijkdeskundigen

---

5. Structurele maatregelen

- Meer dan methodieken blijven structurele maatregelen belangrijk (Netwerkversterking vanuit structureel armoedebeleid)

15

Selectie (achtergrond)literatuur

Bartelink, C., & Verheijden, E. (2015). Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen? http://www.nji.nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Watwerkt_Sociaalnetwerkversterken.pdf

Cleaver, F. (2005). The inequality of Social Capital and the Reproduction of Chronic Poverty. *World Development*, 893-906.

Driessens, K. & Van Regenmortel, T. (2006). *Bind-kracht in armoede. Leefwereld en hulpverlening. Boek 1*. Leuven: LannooCampus.

Hendrix, H. (2001). *Bouwen aan netwerken. Leer- en werkboek voor het bevorderen van sociale steun in de hulpverlening*. Soest: H. Nelissen B.V.

Vranken, J., Campaert, G., Dierckx, D., & Van Haarlem, A. (2009). *Armoede en sociale uitsluiting: jaarboek 2009*. Leuven: Acco.

Onderzoek naar netwerkversterkende methoden, referentiekaders en initiatieven

Dijkstra, S., Creemers, H.E., Asscher, J.J. & Stams, G.J.J.M. (2016). *De inzet van familienetwerkberaden in de preventieve jeugdbescherming. Eindrapport*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek.

Fierens, L. & Van Puyenbroeck, J. (2016). Netwerkversterkend werken in de jeugdhulp: Wat vinden begeleiders en gezinnen? *Sociaal.Net*, 1 (1), 1-1. <https://sociaal.net/analyse-xl/jeugdhulp/>

Melis, B., & Driessens, K. (2015). *Werkt het 'netwerk'? Mogelijkheden en drempels voor het netwerkversterkend werken in de jeugdhulp*. Antwerpen: Karel de Grote-Hogeschool.

Van Robaeys, B., & Lyssens-Danneboom, V. (2016). *Duo-werkingen in Vlaanderen. Eerste tussentijds onderzoeksverslag*. Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk: https://www.kdg.be/sites/default/files/tussentijds_onderzoeksrapport_duowerkingenvlaanderen_09112016.pdf

...